

**PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
Z BIOLOGII**

DLA KLAS VIII A, VIII B, VIII C, VIII D

**Szkoły Podstawowej nr 3 im. Polskich Noblistów
w Swarzędzu**

rok szkolny 2021/2022

nauczyciel uczący: Katarzyna Fabrowska

- * Autorzy podręcznika: **Beata Sągin, Andrzej Boczarowski, Marian Sęktas**
- * Tytuł podręcznika i wydawnictwo i rok wydania: **Puls życia 8, Wyd. Nowa Era, 2018**
- * Autorzy programu nauczania: **Anna Zdziennicka**
- * Tytuł programu nauczania, wydawnictwo: **„Program nauczania biologii w klasach 5-8 szkoły podstawowej – Puls Życia”, Nowa Era,**
- * Nr ewidencyjny podręcznika w wykazie MEN: **844/3/2018**
- * Dokument powstał w oparciu o wymagania edukacyjne umieszczone na stronie **www.nowaera.pl,**

I. Genetyka

<ul style="list-style-type: none"> wymienia różnice między rozmnażaniem płciowym i bezpłciowym wymienia cechy gatunkowe i indywidualne podanych organizmów wyjaśnia, że jego podobieństwo do rodziców jest wynikiem dziedziczenia cech zna pojęcie genu, chromosomu, DNA, RNA wskazuje miejsca występowania DNA i RNA oraz potrafi wyliczyć jakie elementy je budują wymienia choroby genetyczne człowieka wie ile komórek powstaje w wyniku mejozy i mitozy i gdzie te procesy zachodzą wskazuje kodon na modelu, lub ilustracji DNA rozpoznaje u ludzi cechy dominujące i recesywne podaje liczbę chromosomów występujących w komórce diploidalnej człowieka rozpoznaje kariogram człowieka i wskazuje na nim chromosomy płci wymienia cztery główne grupy krwi występujące u ludzi określa konsekwencje wystąpienia konfliktu serologicznego wyjaśnia pojęcie „mutacja” wylicza czynniki mutagenne 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie „genetyka” oraz „zmiennosc organizmów” rozpoznaje cechy dziedziczne i niedziedziczne omawia zastosowania genetyki w różnych dziedzinach: medycynie, kryminalistyce, rolnictwie, sądownictwie przedstawia budowę nukleotydu wymienia nazwy zasad azotowych wyjaśnia regułę komplementarności zasad definiuje pojęcie genom, kod genetyczny kodon przedstawia budowę chromosomu potrafi wyjaśnić co to pula genowa i kod genetyczny wie jakie jest znaczenie mejozy i mitozy podaje określenia fenotypu, genotypu, homozygoty, heterozygoty wie jakie są chromosomy płci u człowieka omawia badania Mendla zna proste krzyżówki dotyczące dziedziczenia barwy kwiatów, koloru oczu i barwy włosów u ludzi określa cechy chromosomów X i Y potrafi wymienić choroby dziedziczne u człowieka rozpoznaje grupy krwi na 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że każdy człowiek jedną połowę chromosomów dziedziczy od matki, a drugą od ojca wskazuje różnice między cechami gatunkowymi, a indywidualnymi wyjaśnia z czego wynika podobieństwo organizmów potomnych do rodzicielskich określa różnice między genem, a genomem wie, że w gametach jest pojedyncza liczba chromosomów zna doświadczenia Grzegorza Mendla omawia różnice między mitozą, a mejozą wskazuje uniwersalność kodu genetycznego omawia biosyntezę białek na podstawie ilustracji ocenia znaczenie prac Mendla dla rozwoju genetyki interpretuje krzyżówki genetyczne używając określeń „homozygota”, „heterozygota”, „cecha dominująca”, „cecha recesywna” omawia sposób dziedziczenia czynnika Rh wykonuje krzyżówkę genetyczną dotyczącą dziedziczenia hemofilii 	<ul style="list-style-type: none"> dowodzi, że cechy organizmów kształtują się dzięki materiałowi genetycznemu oraz są wynikiem wpływu środowiska potrafi wyjaśnić, że kod genetyczny jest powszechny przedstawia graficznie regułę komplementarności zasad ocenia znaczenie poznania budowy ludzkiego DNA rozwiązuje zadania genetyczne ze wskazaniem genotypów i fenotypów, homozygoty, heterozygoty ocenia znaczenie prac Mendla dla rozwoju genetyki tworzy proste krzyżówki genetyczne dotyczące dziedziczenia jednej cechy rozwiązuje zadania genetyczne dotyczące cech sprzężonych z płcią człowieka wyjaśnia na przykładach, konsekwencje mutacji wie jaka jest rola mutacji w kształtowaniu się zmienności organizmów ocenia wagę badań prenatalnych dla człowieka omawia przyczyny wybranych chorób genetycznych określa możliwość wystąpienia konfliktu serologicznego uzasadnia, że mutacje są podstawowym czynnikiem zmienności organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje na przykładach istnienie dziedziczości i zmienności genetycznej uzasadnia, że DNA jest źródłem informacji genetycznej wykonuje dowolną techniką przestrzenny model DNA ocenia korzyści i niepokoje związane z odczytaniem ludzkiego genomu odczytuje kolejność aminokwasów kodowanych przez dany fragment mRNA z tabeli kodu genetycznego dowodzi, że cechy organizmów kształtują się dzięki materiałowi genetycznemu oraz są wynikiem wpływu środowiska przewiduje cechy osobników potomnych na podstawie prawa czystości gamet tworzy krzyżówki genetyczne dotyczące dziedziczenia określonej cechy i przewiduje genotypy oraz fenotypy potomstwa interpretuje krzyżówkę genetyczną dotyczącą dziedziczenia hemofilii oraz daltonizmu ocenia wpływ środowiska na kształtowanie się cech przewiduje wpływ prowadzenia określonego trybu życia na powstawanie chorób genetycznych ocenia znaczenie syntezy
--	---	--	---	--

		<p>podstawie zapisu genotypów osób</p> <p>-omawia sposób dziedziczenia grup krwi</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady cech zależnych od wielu genów oraz od środowiska • rozróżnia mutacje genowe i chromosomowe • wymienia przykłady chorób człowieka warunkowanych mutacjami genowymi (mukowiscydoza) i chromosowymi (zespół Downa) 	<p>oraz daltonizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustala grupy krwi dzieci, znając grupy krwi rodziców • charakteryzuje wybrane choroby genetyczne (daltonizm, fenyloketonurię, mukowiscydozę, hemofilię, i zespół Downa) 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje schemat literowego zapisu kodonu i budowy nici kwasu nukleinowego • wykonuje krzyżówkę genetyczną dotyczącą dziedziczenia grup krwi • omawia skutki wybranych mutacji genowych • rozpoznaje znanych genetyków i potrafi krótko scharakteryzować ich dokonania Watsona i Cricka, Grzegorza Mendla, Tomasza Morgana 	<p>białek dla życia organizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia korzyści i niebezpieczeństwa związane z modyfikacjami genetycznymi organizmów • uzasadnia znaczenie inżynierii genetycznej w medycynie • ocenia skutki genetycznej modyfikacji organizmów dla środowiska
--	--	---	---	---	---

<p style="text-align: center;">II. Ewolucjonizm</p>	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie „ewolucja” • wymienia dowody ewolucji • wskazuje przykłady narządów szczątkowych w organizmie człowieka • omawia ideę walki o byt • wymienia przykłady organizmów należących do rzędu naczelnych • określa na przykładzie szympansa różnice pomiędzy człowiekiem a innymi naczelnymi • wymienia cechy człowieka rozumnego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady różnych rodzajów skamieniałości • omawia etapy powstawania skamieniałości • definiuje pojęcie „relikt” • wymienia przykłady reliktów • definiuje pojęcia: „struktury homologiczne”, „struktury analogiczne”, „konwergencja” • wymienia przykłady struktur homologicznych i analogicznych • omawia główne założenia teorii ewolucji Darwina • wyjaśnia, na czym polega dobór naturalny i dobór sztuczny • ilustruje przykładami działanie doboru naturalnego i doboru sztucznego <p>wskazuje u człowieka cechy wspólne z innymi naczelnymi</p>	<p>klasyfikuje dowody ewolucji</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rodzaje skamieniałości • rozpoznaje ogniwa pośrednie • wskazuje u form pośrednich cechy dwóch różnych grup systematycznych • omawia przykłady potwierdzające jedność budowy i funkcjonowania organizmów • określa rolę doboru naturalnego w powstawaniu nowych gatunków • omawia różnice pomiędzy doбором naturalnym a doбором sztucznym • ocenia korzyści człowieka z zastosowania doboru sztucznego 	<p>klasyfikuje dowody ewolucji</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rodzaje skamieniałości • rozpoznaje ogniwa pośrednie • wskazuje u form pośrednich cechy dwóch różnych grup systematycznych • określa rolę doboru naturalnego w powstawaniu nowych gatunków • omawia różnice pomiędzy doбором naturalnym a doбором sztucznym 	<p>Klasyfikuje dowody ewolucji</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia przykłady potwierdzające jedność budowy i funkcjonowania organizmów • ocenia korzyści człowieka z zastosowania doboru sztucznego • opisuje przebieg ewolucji człowieka
--	---	--	---	---	--

<p>III. Ekologia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym zajmuje się ekologia • wymienia czynniki ograniczające występowanie gatunków w różnych środowiska • definiuje pojęcia: „populacja”, „gatunek” • wylicza zależności międzygatunkowe • definiuje pojęcie „konkurencja” • wymienia czynniki, o które konkurują organizmy • wymienia przykłady roślinożerców• wymienia przykłady drapieżników i ich ofiar • omawia przystosowania organizmów do drapieżnictwa • wymienia przykłady pasożytów zewnętrznych i wewnętrznych • wylicza nieantagonistyczne zależności międzygatunkowe • wymienia przykłady oragizmów, które łączy zależność nieantagonistyczna 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w terenie siedlisko przykładowego gatunku • definiuje pojęcie „nisza ekologiczna” • określa wpływ wybranych czynników środowiska na funkcjonowanie organizmu • odczytuje z wykresu dane dotyczące zakresu tolerancji • określa właściwości środowiska wodnego • porównuje warunki życia w wodzie i na lądzie • klasyfikuje dodatnie i ujemne zależności międzygatunkowe • opisuje działania, które pozwalają zwyciężać w konkurencji • omawia przyczyny i skutki konkurencji międzygatunkowej i wewnątrzgatunkowej • określa znaczenia roślinożerców w przyrodzie • omawia a przystosowania roślinożerców 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia siedlisko i niszę ekologiczną • omawia na przykładzie wpływ środowiska na wygląd organizmu • omawia różnice między ekologią a ochroną przyrody i ochroną środowiska • charakteryzuje ujemne zależności wewnątrzgatunkowe • porównuje konkurencję wewnątrzgatunkową z konkurencją międzygatunkową • wyjaśnia, w jaki sposób rośliny i roślinożercy wzajemnie regulują swoją liczebność • charakteryzuje sposoby obrony roślin przed zjadaniem • omawia różne strategie polowań stosowanych przez drapieżniki • opisuje sposoby 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje wykres przedstawiający zakres tolerancji ekologicznej danego gatunku • wykazuje zależność między cechami środowiska a występującymi w nim organizmami uzasadnia, że konkurencja jest czynnikiem doboru naturalnego • wykazuje zależności między liczebnością populacji drapieżnika a liczebnością populacji jego ofiary • wyjaśnia znaczenie pasożytnictwa w regulacji zagęszczenia populacji ofiar • określa warunki występowania dodatnich relacji między organizmami różnych gatunków • ocenia znaczenie bakterii azotowych występujących w glebie • wyjaśnia znaczenie wiedzy o mikoryzie dla grzybiarzy 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje doświadczenie sprawdzające wpływ wybranych czynników na funkcjonowanie organizmu analizuje wykresy przedstawiające wzajemną regulację liczebności populacji roślin i roślinożerców • planuje i wykonuje model łańcucha lub sieci pokarmowej • przewiduje skutki, jakie dla ekosystemu miałyby wyginiecie określonego ogniwa we wskazanym łańcuchu pokarmowym • omawia czynniki, które zakłócają równowagę ekosystemu • planuje i realizuje projekt edukacyjny dotyczący ochrony środowiska na co dzień • ocenia wpływ różnych metod unieszkodliwiania odpadów na środowisko • analizuje czynniki wpływające
---------------------------------	--	--	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • wymienia pięć przykładowych ekosystemów • przedstawia składniki biotopu i biocenozy • rozróżnia ekosystemy sztuczne i naturalne • wymienia piętra lasu • wymienia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego • przyporządkowuje znane organizmy do poszczególnych ogniw łańcucha pokarmowego • rysuje schematy prostych łańcuchów pokarmowych w wybranych ekosystemach • podaje przykład pierwiastka krążącego w ekosystemie <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje surowce wtórne • wymienia sposoby unieszkodliwiania odpadów • przyporządkowuje odpady do odpowiednich pojemników przeznaczonych do segregacji • wymienia czynniki wpływające na zanieczyszczenie atmosfery • wskazuje źródła zanieczyszczenia powietrza w 	<p>do zjadania pokarmu roślinnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady drapieżników i ich ofiar • omawia przystosowania organizmów do drapieżnictwa • wymienia przykłady pasożytów zewnętrznych i wewnętrznych • wylicza nieantagonistyczne zależności międzygatunkowe • wymienia przykłady organizmów, które łączą zależność nieantagonistyczną • wymienia pięć przykładowych ekosystemów • przedstawia składniki biotopu i biocenozy • rozróżnia ekosystemy sztuczne i naturalne • wymienia piętra lasu • wymienia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego • przyporządkowuje 	<p>obrony organizmów przed drapieżnikami</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa rolę drapieżników w przyrodzie jako regulatorów liczebności ofiar • omawia przystosowania roślin drapieżnych do zdobywania pokarmu • charakteryzuje przystosowania organizmów do pasożytniczego trybu życia • omawia różnice między komensalizmem a mutualizmem • charakteryzuje rolę grzyba i glonu w plesze porostu • charakteryzuje relację międzygatunkową między rośliną motylkową a bakteriami brodawkowymi • omawia różnice 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje informacje przedstawione w formie piramidy ekologicznej • interpretuje zależności między poziomem pokarmowym a biomasą i liczebnością populacji • porównuje liczbę organizmów w sieci zależności pokarmowych w ekosystemie naturalnym i sztucznym • analizuje zależności między biotopem a biocenozą • prezentuje postawę świadomego konsumenta • omawia warunki tworzenia się kwaśnych opadów, dziury ozonowej i smogu • klasyfikuje zanieczyszczenia atmosfery na naturalne i powstałe w wyniku działalności ludzi • wykazuje wpływ spalania surowców naturalnych na stan atmosfery • wyjaśnia rolę porostów w ocenie 	<p>na zanieczyszczenie atmosfery</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza badanie stanu powietrza swojej okolicy za pomocą skali porostowej • przewiduje skutki osuszania obszarów podmokłych • dowodzi związku rozwoju gospodarki na świecie z globalnym ociepleniem • wykazuje związek między zanieczyszczeniem powietrza a zanieczyszczeniem wód gruntowych • ocenia znaczenie regulacji rzek • planuje sposoby rekultywacji zdegradowanych gleb w najbliższej okolicy
---	--	---	---	--

	<p>najbliższej okolicy</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na zanieczyszczenie atmosfery wskazuje źródła zanieczyszczenia powietrza w najbliższej okolicy wymienia źródła zanieczyszczenia wód słodkich wylicza klasy czystości wód wymienia przyczyny zanieczyszczeń wód słonych <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje gleby w ekosystemie wylicza czynniki wpływające na degradację gleby wymienia przykłady czynników prowadzących do wyjałowienia gleby uczestniczy w projekcie edukacyjny m dotyczącym wpływu człowieka na ekosystemy 	<p>znane organizmy do poszczególnych ogniw łańcucha pokarmowego</p> <ul style="list-style-type: none"> rysuje schematy prostych łańcuchów pokarmowych w wybranych ekosystemach określa czas biodegradacji wskazanego produktu wyjaśnia pojęcie „recykling” analizuje problem dzikich wysypisk uzasadnia konieczność rezygnacji z toreb foliowych na rzecz opakowań wielokrotnego użytku podaje przykłady naturalnych i powstałych w wyniku działalności ludzi zanieczyszczeń atmosfery omawia wpływ kwaśnych opadów na środowisko omawia warunki tworzenia się kwaśnych opadów, dziury ozonowej i smogu omawia przyczyny 	<p>między ekosystemami naturalnymi a sztucznymi</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje przykłady powiązań pokarmowych we wskazanym ekosystemie charakteryzuje role poszczególnych ogniw łańcucha pokarmowego ocenia znaczenie wykorzystywania surowców wtórnych podaje przykłady naturalnych i powstałych w wyniku działalności ludzi zanieczyszczeń atmosfery omawia wpływ kwaśnych opadów na środowisko omawia warunki tworzenia się kwaśnych opadów, dziury ozonowej i smogu klasyfikuje 	<p>czystości powietrza</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, że gleba ma duże znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu omawia czynniki degradujące glebę analizuje czynniki wpływające na zanieczyszczenie atmosfery przewiduje skutki globalnego ocieplenia analizuje i komentuje stan czystości rzek w Polsce na podstawie wykresu uzasadnia, że gleba ma duże znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu dowodzi, że wypalanie łąk i pól jest szkodliwe dla gleby 	
--	---	---	--	---	--

		<p>ocieplania się klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje metody oczyszczania wód • omawia sposoby ochrony wód • charakteryzuje metody oczyszczania ścieków stosowane w nowoczesnych oczyszczalniach • wyjaśnia, dlaczego próchnica jest ważnym elementem gleby • omawia metody rekultywacji gleby • planuje i realizuje projekt edukacyjny wpływu człowieka na ekosystemy	<p>zanieczyszczenia atmosfery na naturalne i powstałe w wyniku działalności ludzi</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wpływ spalania surowców naturalnych na stan atmosfery • wyjaśnia rolę porostów w ocenie czystości powietrza • określa sposób wykorzystania wody w zależności od klasy jej czystości • wyjaśnia wpływ zakwitów na stan wód • opisuje metody oczyszczania wód		
--	--	---	--	--	--

